

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування «Державні та
муніципальні фінанси»
на тему: «Зовнішня заборгованість та її вплив на фінансову безпеку України»

Виконавець:

Студент Ковальчук В.С.
Факультет ЦЗФН

Науковий керівник:

к.е.н., доцент
Шикіна Наталія Анатоліївна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми Дослідження проблем процесу формування державного зовнішнього боргу та напрямів, що сприятимуть активізації боргової безпеки України.

Мета дослідження Дослідження теоретико-методологічних основ зовнішньої заборгованості України, моніторинг зовнішнього боргу та оцінка його впливу на боргову безпеку держави, а також пошук шляхів покращення ефективності менеджменту зовнішнього боргу України.

Завдання дослідження:

- дослідити сутність зовнішньої заборгованості та розкрити її місце та роль у системі фінансової безпеки держави;
- розкрити суть механізму управління зовнішнім боргом;
- визначити концептуальні підходи впливу зовнішньої заборгованості на фінансово-економічне становище країни;
- здійснити системний макроекономічний аналіз зовнішніх боргових зобов'язань України;
- здійснити моніторинг зовнішнього боргу у вітчизняній економіці перехідного періоду;
- оцінити вплив зовнішньої заборгованості на боргову безпеку як складову фінансової безпеки держави за допомогою низки індикаторів, що визначають рівень боргової безпеки;
- здійснити прогноз розвитку зовнішньої державної заборгованості за впливу макроекономічних показників;
- розглянути сучасні світові тенденції управління зовнішнім боргом;
- розробити рекомендації щодо підвищення ефективності менеджменту зовнішнього боргу України та зміцнення боргової безпеки.

Об'єкт дослідження Процес формування та управління зовнішньою заборгованістю України.

Предмет дослідження Економічні відносини, що виникають між державою та кредиторами у процесі формування державної зовнішньої заборгованості.

Методи дослідження Метод логічного узагальнення – для розкриття сутності поняття «зовнішня заборгованість» та змісту процесу менеджменту зовнішньої заборгованості; регресивно-аналітичний метод – для аналізу статистичних даних щодо зовнішньої заборгованості держави; методи статистичного аналізу – для узагальнення впливу індикаторів на боргову безпеку України; економіко-математичні методи для оцінювання факторів впливу на формування зовнішньої державної заборгованості; гіпотетичний метод – для складання прогнозової моделі зовнішньої заборгованості на основі вивчення динаміки показника, його теоретичних положень та впливу макропоказників.

Інформаційна база дослідження Законодавчі та нормативно-правові документи з питань зовнішньої заборгованості, дані Держказначейства України, статистичні та аналітичні звіти Національного банку України, дані Міністерства фінансів України та Державної служби статистики. Теоретичною основою дослідження є наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених із питань менеджменту, аналізу, процесів формування та нагромадження зовнішнього боргу.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (107 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 111 сторінок. Основний зміст викладено на 90 сторінках. Робота містить 24 таблиці, 21 рисунок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретико-методологічні засади зовнішньої заборгованості держави»* досліджено сутність, роль та місце зовнішньої заборгованості, розкрито механізм управління зовнішнім боргом, виявлено концептуальні підходи впливу зовнішньої заборгованості на економіку держави.

У другому розділі *«Аналіз сучасного стану зовнішньої заборгованості України»* здійснено макроекономічний аналіз зовнішньої заборгованості, проведено моніторинг зовнішнього боргу, оцінено вплив зовнішньої заборгованості на боргову та фінансову безпеку в цілому, здійснено прогноз зовнішнього та гарантованого державою зовнішнього боргу.

У третьому розділі *«Шляхи підвищення ефективності управління державним боргом і як наслідок зміцнення фінансової безпеки України»* розглянуто сучасні світові тенденції управління зовнішнім боргом, запропоновано напрямки вдосконалення механізму управління зовнішнім державним боргом України.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Державний борг є невід'ємною частиною економічної системи, яка здійснює прямий та непрямий вплив на всі її основні елементи, зокрема, державний бюджет, грошово-кредитну та валютну системи, інфляцію, внутрішні заощадження, іноземні інвестиції. У зв'язку з цим існує потреба стабілізувати фінансову систему країни, що вимагає досягнення необхідного економічного зростання, вирівнювання рівня інфляції тощо. Досягненню цих цілей, в більшій мірі, сприяє ефективне управління зовнішнім боргом держави. Під час розгляду концептуальних підходів впливу зовнішньої

заборгованості на економіку країни було виявлено, що зовнішні ресурси є важливим джерелом додаткових інвестицій. Однак неправильна політика управління зовнішнім боргом та неефективне використання зовнішніх ресурсів негативно впливають на динаміку економічного розвитку, зокрема нашої країни. Тож для досягнення ефективного управління зовнішнім боргом слід реформувати існуючу інституційну структуру менеджменту зовнішньої заборгованості.

2. Макроекономічний аналіз показав, що боргова політика нашої країни є неефективною. До того ж, виникає загроза неспроможності нашої країни сплатити борги в майбутньому, що може значно похитнути економіку та призвести до її краху. Здійснюючи моніторинг зовнішнього боргу було виявлено, що майже всі значення індикаторів боргової безпеки знаходяться у критичній зоні. Аналіз показав, що існує тенденція до нарощування боргу, нестійкості боргової безпеки та неефективного використання запозичених коштів.

3. Розглянуто політику управління зовнішнім боргом в інших країнах світу, виявлено, що вона базується на скороченні видаткової частини бюджету та у інвестуванні запозичених коштів в інноваційні проекти. Перевагою боргової політики в іноземних країнах є те, що бюджетний дефіцит вони покривають за рахунок внутрішніх джерел, а управління зовнішнім боргом здійснюють окремі спеціалізовані органи. Запропоновано оптимізувати структуру боргового портфеля держави, здійснити переорієнтацію зовнішнього боргу на внутрішній, покращити законодавчу базу у сфері боргової політики.

АНОТАЦІЯ

Ковальчук В.С.,

«Зовнішня заборгованість та її вплив на фінансову безпеку України», кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою «Державні та муніципальні фінанси»,

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2018 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження - процес формування та управління зовнішньою заборгованістю України.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти: сутність зовнішньої заборгованості, моніторинг зовнішнього боргу та оцінка його впливу на фінансову безпеку держави, шляхи покращення ефективності менеджменту зовнішнього боргу України.

Проаналізовано: сутність терміну «зовнішня заборгованість», його місце та роль у системі фінансової безпеки держави; механізм управління зовнішнім боргом; концептуальні підходи впливу зовнішньої заборгованості на фінансово-економічне становище країни; моніторинг зовнішнього боргу у вітчизняній економіці перехідного періоду; вплив зовнішньої заборгованості на боргову безпеку як складову фінансової безпеки держави; прогноз розвитку зовнішньої державної заборгованості за впливу макроекономічних показників; сучасні світові тенденції управління зовнішнім боргом; рекомендації щодо підвищення ефективності менеджменту зовнішнього боргу України та зміцнення боргової безпеки.

Запропоновано: здійснити структурні реформи у секторі управління загальним державним управлінням з метою підвищення ефективності використання бюджетних коштів, переходу від залучення пасивних коштів до дефіциту бюджету до системи управління боргом; створити спеціальний державний орган, Комітет з управління борговими зобов'язаннями, що відповідатиме за використання міжнародних кредитних ресурсів та реструктуризацію попередніх боргів; забезпечити ефективність використання бюджетних інвестицій; сприяти розвитку національного ринку державних цінних паперів з метою часткової переорієнтації із зовнішніх державних запозичень на внутрішні; здійснити ефективне управління борговими ризиками; активізувати співпрацю головних координаторів зони боргового забезпечення - Уряду, Національного банку України, Міністерства фінансів України, Державної служби фінансового моніторингу України та міжнародних кредиторів.

Ключові слова:

зовнішня заборгованість, боргова безпека, фінансова безпека, боргова політика, державні зовнішні запозичення, управління зовнішнім боргом.

ANNOTATION

V.Kovalchuk

«External debt and its impact on Ukraine's financial security»,

thesis for Master degree in specialty «Finance, Banking and Insurance» under the program

«_____»,

Odessa National Economic University

Odessa, 2018

This thesis consists of three chapters. Object of study - the process of formation and management of external debt of Ukraine.

Diploma thesis deals with theoretical aspects of: the nature of external debt, monitoring external debt and assessing its impact on the financial security of the state, ways to improve the efficiency of Ukraine's foreign debt management.

Keywords:

external debt, debt security, financial security, debt policy, government external borrowing, external debt management.